

Remissvar på SOU 2 008:52 Legitimation och skärpta behörighetsregler

I en nyligen utkommen utredning: SOU 2 008:52 Legitimation och skärpta behörighetsregler föreslås en rad åtgärder för att öka kvaliteten i det svenska skolväsendet. Utredningen har föreslagit lärarlegitimation, ytterligare kvalifikationssteg och skärpta behörighetsregler och den syftar ytterst till att höja lärarnas kompetens och göra skolan kvalitativt bättre. Den nyblivna läraren skall nu få *ett obligatoriskt provår*. Under det s.k. *provåret* skall den nyblivna läraren få en mentor och dessutom tid för yrkesintroduktion.

Läraryrkesnämndens kritik mot utredningens förslag handlar om val av begrepp för den första introduktionsperioden. Utredarna har valt att använda begreppet *provår* för de nyblivna lärarnas första år i yrket och att *ge de kollegialt stödjande mentorerna en bedömningsfunktion*.

Begreppet *provår*, som inte finns i något annat land när lärare tagit ut sin examen, kan kopplas till en förlegad syn på lärares livslånga lärande. dvs. synen på den korta grundutbildningen för tankarna ”färdigutbildade” lärare. Läraren skall *prövas* under *provåret* om läraren duger, dvs. kommunerna skall kontrollera om universiteten har fullgjort sitt arbete. Begreppet *provår* för tankarna till granskning och kontroll, medan exempelvis stödår eller introduktionsår för tankarna till fortsatt stöd i en professionell yrkesutveckling. Det är väl känt, genom såväl internationell som nationell forskning, att nyblivna lärare inte kan anses som färdigutbildade efter grundutbildningen. Läraryrket är alltför komplicerat för ett sådant synsätt. Utredarna har inte tagit hänsyn till nationell eller internationell forskning som visat på att man inte kan anses vara färdigutbildad efter en förhållandevis kort grundutbildningen? Förslaget om *provår* permanentar en förlegad syn kompetensen efter grundutbildningen och läraryrkesnämnden föreslår att begreppet ersättas med annat mera passande begrepp.

Nyblivna lärare skall, enligt utredningen, få en mentor och tid i sin tjänst för att ta emot stöd. Genom vår forskning i Induction-projekten så kan vi hävda att nyblivna lärare klarar den första tiden bättre om de får mentorsstöd. Forskning visar också att mentorsstödet fungerar, med utbildade mentorer som tar sitt uppdrag att stödja en nybliven kollega på allvar. Vad som däremot är problematiskt är att utredarna ger mentorerna *en bedömningsfunktion* vid sidan av rektorernas bedömningsansvar. Utredarna slår fast att rektor skall bedöma vid minst två tillfällen. Detta för tankarna till en äldre form av bedömning, s.k. metodiklektorsbesök. Rektor skall kontinuerligt följa nya lärares yrkesutveckling och rektorerna bör givetvis ta hela bedömningsansvaret och ensam avge omdöme om den nyblivna lärarens utveckling.

Mentorn skall därför inte, enligt läraryrkesnämndens uppfattning, bedöma provårsläraren. (*Utredarna har valt illa valda begrepp*). Det är olämpligt att samtidigt, som

mentorn stöder en nybliven kollegas professionella utveckling, granska och bedöma - om den nyblivna läraren duger. Bedömningen kan påverka så att den nya läraren undanhåller sina tillkortakommanden av rädsla för att inte bli godkänd och de problem man upplever som nybliven lärare är mycket viktiga att få bearbeta och reflektera kring tillsammans med en erfaren kollega. Hur etablerar mentorn en kollegial roll samtidigt som mentorn förväntas granska och bedöma? Den frågan får inte något svar i utredningen. Bedömningen skall dessutom i framtiden utgå från nationella kriterier (standards) som skolverket skall utveckla i samråd med berörda intressenter. Nu står Sverige alltså i begrepp att föra in så kallade standards i Sverige, vilket är viktigt att uppmärksamma, eftersom standards tidigare inte varit förenligt med det tänkande kring professionell utveckling som varit rådande i Sverige sedan länge. Det är viktigt att de professionella lärarna, genom sina fackliga organisationer, själva får utveckla och utforma de standards som skall införas.

Sammanfattning:

Mentorn bör ses som ett individualiserat och kollegialt utvecklingsstöd i den professionella utvecklingen. Rektorerne förväntas att klara av att självständigt bedöma de nya lärarnas professionella utveckling i yrket efter introduktionsåret. Bedömningsfunktionen behöver inte delas upp på rektor och mentorer. Det är också nödvändigt att byta ut det förlegade begreppet *provår* till introduktionsår eller stödår eller varför inte inductionår, så att det framstår som om vi i Sverige insett att man inte är färdigutbildad efter grundutbildningen. Provårsbegreppet och mentorsstöd med betygssättning riskerar att göra Sverige (fortfarande) sämst på lärarstöd.

Enligt uppdrag

Åsa Morberg,

Docent i didaktik, Högskolan i Gävle,